

АРГАНІЗАЦЫЯ ПОЛІМОЎНАЙ ПРАСТОРЫ ВА ЎСТАНОВЕ ДАШКОЛЬНАЙ АДУКАЦЫІ

Эдзіта Эдуардаўна Бранцэвіч,
выхавальнік дашкольнай адукацыі
дзяржаўнай установы адукацыі
“Яслі-сад № 8 г. Смаргоні”

Сення я хачу падзяліцца сваім вопытам работы ў беларускамоўнай групе. Як толькі група была сфарміравана, перада мной адразу ж паўстала задача: як арганізаваць прастору для дзяцей, каб яны маглі з легкасцю засвойваць беларускую мову?

Ад самага пачатку набору дзетак 2-3 гадоў я кожны дзень размаўляла з імі па-беларуску. У сваіх зносінах з выхаванцамі выкарыстоўвала вялікую колькасць нагляднага матэрыялу: цацкі, лялькі, прыгожыя малюнкi, а таксама сумесная практычная дзейнасць значна паляпшала запамінанне і ўспрыманне мовы.

Дзеці разумелі мяне, але самі мала гаварылі па-беларуску. Бацькі хваляваліся, маўляў: яны яшчэ дрэнна гавораць і па-руску, дык што казаць пра беларускую мову.

Я звярнулася да малых формаў фальклору, бо заўважыла: малыя добра пачынаюць размаўляць падчас тэатралізаваных гульняў і спеваў.

І мы пачалі спяваць песенкі, абыгрываць забаўлянкі і казкі, даступныя іх узросту.

Разам з бацькамі зрабілі самаробныя бразготкі, якімі дзеці падыгрывалі сабе.

Асабліва малышам спадабалася спяваць калыханкі. Напэўна, вобраз маці, меладычныя гукі, частыя паўторы легка запаміналіся малымі. Тады ў мяне ўзнікла ідэя, стварыць казку, каб у яе ўвайшло ўсё, што мы з дзецьмі вучылі і паказаць свае дасягненні бацькам. Так з’явіўся сцэнарый казкі “Пра малога хлопчыка Янку, які не хацеў спаць”. Яе мы паказалі бацькам, а пасля - калегам нашай установы.

Паралельна вялася работа з бацькамі, бо патрэбна была каманда аднадумцаў, свядомая падтрымка і лаяльнасць законных прадстаўнікоў. Спачатку я праявіла пэўную настойлівасць у зносінах з бацькамі і, як і з дзецьмі, размаўляла па-беларуску. Але ўбачыла, што не ўсе бацькі яшчэ гатовы да гэтага.

Прышлося змяніць тактыку, і крок за крокам разам з дзецьмі паступова далучаць бацькоў да беларускай мовы.

Сем’і маіх выхаванцаў актыўна ўдзельнічалі ў розных музычных забавах і святах групы, шматлікіх выставах, конкурсах, дапамагалі ствараць развіваючае асяроддзе, якое рабіла нашу групу адметнай. Так мы рухаліся да беларускай мовы, пачыналі разумець яе, а разам з ей цікавіцца беларускай гісторыяй і культурай.

Цікавую работу мы правялі па павышэнню культуры харчавання выхаванцаў. Вынікам стала стварэнне рукатворнай кнігі “Бабуліны рэцэпты”. Кожны выхаванец размясціў у кнізе рэцэпт той стравы, якую бабуля гатуе смачней за ўсё. А каля рэцэпту – фотаздымак з любімай бабуляй.

Створаная намi кніга – не толькі збор пэўных рэцэптаў, гэта спадчына кожнай сям’і нашай групы. Звычайна, спадчына продкаў успрымаецца намi як нейкі грашовы ці маемасны капітал. Але не меншую каштоўнасць мае здаровае харчаванне, сямейныя традыцыі прыему ежы, унікальныя рэцэпты страў, якія перадаюцца з пакалення ў пакаленне?

Пры рэалізацыі сваіх ідэй заўсёды аддаю перавагу матэрыялам, якія б былі не толькі цікавыя і зразумелыя дзецям, але і мелі нейкае дачыненне да караневай беларускай культуры, да якой адношуся з вялікай павагай. У папярэдняй рабоце з выхаванцамі часта абмяркоўваем побыт, звычаі, светапогляд беларусаў.

Асабліва многа ўвагі надаю адзенню і строям. Бо праз іх можна вывучыць не толькі гісторыю і геаграфію Беларусі, але і авалодаць пэўнымі практычнымі і эканамічнымі ўменнямі. Напрыклад, строй маці з немаўляткам – гэта паўсядзённае рабочае адзенне жанчын з грубага ільну, галава замужняй жанчыны абавязкова павінна быць закрытай чапцом, хусткай.

Акрамя таго, строі ў кожным рэгіёне адрозніваліся вышыўкай, фасонамі, колерамі, тканінай, нават жаночымі прыкрасамі. Усе залежыла ад краін-суседзяў, гандлевых шляхоў, дзейнасці людзей, традыцый, мясцовых майстроў і часта ад мясцовых модніц.

І дзяўчынкі, і хлопчыкі ў нашай групе вельмі адказна адносяцца да свайго знешняга выгляду, я выхоўваю у іх акуратнасць, эстэтычны густ, правільныя мадэлі жаночых і мужчынскіх паводзін.

Канешне, строй, і нават не адзін, ёсць у мяне. Я ствараю іх сама ці з дапамогай знаемых майстрыц, каб прымаць удзел у розных рэканструкцыях каляндарных свят, абрадаў і імпрэз.

Асобна хачу расказаць пра беларускія народныя танцы. Яны, на мой погляд, маюць проста вялізарны патэнцыял. Па-першае, дзеці чуюць беларускую народную музыку, найгрышы, прыпеўкі.

Па-другое, знамяцца з танцавальным этыкетам, што вельмі добра спрыяе гендарнаму выхаванню дзяцей. Па-трэцяе, далучаюцца веды па гісторыі і культуры Беларусі пра рэгіянальныя, абрадавыя, сацыяльна-бытавыя і іншыя танцы.

На працягу года я сама наведвала майстар-класы па беларускіх народных танцах, якія арганізоўвалі дабравольцы з Этнаграфічнага клуба “Кола”, а таксама шматлікія вечарыны, святы, якія ніколі не абыходзяцца без танцаў.

У гэтым годзе я звярнула ўвагу на такі від дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, як выцінанка. Трэба сказаць, гэта вельмі цікава! Акунаешся ў гісторыю сваіх продкаў, іх светапогляд, мары і магчымасці.

Вельмі натхнілася і пачала выцінаць сама і вучыць гэтаму дзяцей.

Спачатку мы аздобілі ўласную групу, каб дзеці ўбачылі сваімі вачамі, што такое выцінанка і для чаго яна патрэбна. Я зрабіла выцінанкі дрэва жыцця і сям’і буслоў на ўсю сцяну групы, бацькі прыняслі свае выцінанкі. Потым з дзецьмі пачалі з самых простых выцінанак, якімі ўпрыгожылі закладкі для кніг, зрабілі падарунак мамам на Дзень маці.

Выцінанка – гэта не толькі адметны беларускі від мастацтва, які перажывае зараз час свайго адраджэння. Выцінаючы, дзеткі на практыцы вучацца сіметрыі, замацоўваюць уяўленні пра геаметрычныя фігуры і лініі, засвойваюць пачатковыя дызайнерскія ўменні, жывуць у чаканні цуда, створанага сваімі рукамі. Акрамя таго, калі звярнуцца да гісторыі нашага роднага горада Смаргоні, то ў 1601 годзе ўжо мелася старая майстэрня па вырабу паперы – Паперня. А разам з паперай у побыт беларусаў

увайшлі і выцінанкі. І я лічу, што нароўні з вядомай Смаргонскай акадэміяй і духмянымі абаранкамі горад могуць славіць і смаргонскія выцінанкі.

Калі гаварыць пра родны горад Смаргонь, як малую радзіму маіх выхаванцаў, мы ўдзельнічаем у праекце “Вандроўкі па Смаргоні”. Кожная вандроўка – гэта асобная гісторыя са сваімі прыгодамі. Мы наведалі Смаргонскі краязнаўчы музей, папрысутнічалі на паказальных трэніроўках баскетбалістак і дзюдаістаў ў спартыўным комплексе “Юнацтва”, былі на майстар-класе ў цырульні “Мята”, у касцёле Святога Міхаіла Арханёла, гарадскім парку і стадыёне, у Зімовым садзе Смаргонскага ліцэя.

Арганізуючы экскурсіі, заўсёды арыентавалася на цікавасць дзяцей, тэматыку, даступнасць і разнастайнасць. А яшчэ хацелася паказаць выхаванцам і іх бацькам магчымасці нашага гарадскога асяроддзя для развіцця і выхавання дзяцей. Важным пад час вандровак лічыла зносіны на беларускай мове, таму пры выбары мясцін улічвала выбар беларускамоўных экскурсаводаў.

Сваім педагагічным вопыт работы я часта дзялюся ў СМІ.

Напрыканцы, хачу засяродзіць увагу калег-выхавальнікаў на важным моманце, які з’яўляецца істотным пры стварэнні полімоўнай прасторы для выхаванцаў: трэба арыентавацца на такое асяроддзе, у якім і дзеці, і бацькі ақунуцца ў гісторыю, культуру сваёй Радзімы, адчуюць сваю нацыянальную адметнасць і патрэбу ведаць беларускую мову.

Галоўная роля ў гэтым – асабістая пазіцыя выхавальніка, бо ён з’яўляецца душою групы.

Калі ўнутраная прастора чалавека супярэчыць з той справай, за якую ён бярэцца, то ні наяўнасць самага лепшага нарматыўнага прававога і навуковага метадычнага забеспячэння, ні цудоўнае развіццёвае асяроддзе не дапамогуць арганізаваць утульную для дзяцей прастору, дзе яны будуць гарманічна выхоўвацца і развівацца.

Але як можна зацікавіць дзяцей, іх бацькоў, калі самому не цікава, як далучыць да беларускіх нацыянальных традыцый, культуры, мовы, калі валодаеш абмежаванымі ведамі і ніколі не меў зносін з яе носьбітамі. Затое, аднойчы паспрабаваўшы смак жывой беларускай мовы – цяжка адмовіцца ад яе, замяніць на нешта іншае.

Беларуская мова з’яўляецца той чырвонай ніткай, якой вышыта нацельная кашуля нашай краіны. Валоданне сваёй мовай не толькі прэстыжна і выклікае павагу, але з’яўляецца, на мой погляд, абавязковай умовай, каб зразумець каштоўнасць той спадчыны, нашчадкамі якой мы аказаліся.